

קונטרס

שבחו של אברהם

והוא

מקצת מסדר שבחו ותולדותיו בקודש של

כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר הרה"צ

רבנו אברהם ישכר זצלה"ה

מראדזין

ומלפנים אבד"ק סאסנאווצא – פולין

מסודר מחדש עם תיקונים והוספות

וכעת יוצא לאור בס"ד במהדורה מחודשת

לרגל יומא דהילולא קדישא

יום כ' בתשרי (ה' דחול המועד סוכות בא"י) אושפיזא דיוסף צדיקא

תש"פ לפ"ק

על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין בארץ ישראל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק, תש"פ

נתקבלה תרומה חשובה להדפסת החוברת

מאת ידידנו החשוב רודף צדקה וחסד

הר"ר אהרן צבי הלוי פרייא הי"ו

לע"נ כ"ק מרן אדמו"ר בעל ההילולא זצוק"ל

בשכר זה יברכהו ה' בפתקה טובה ובגמר חתימה טובה

ובברכה והצלחה ובכל טוב סלה

נתקבלה תרומה חשובה מאת ידידנו היקר

רודף צדקה וחסד

הר"ר עוזי גוטשטט הי"ו

לע"נ אביו היקר והחשוב

הר"ר משה נפתלי ב"ר עזריאל יצחק גוטשטט ז"ל

נפטר ב' אייר תש"ס

וזקנו הרה"ח ר' עזריאל יצחק ב"ר יוסף צבי גוטשטט הי"ד

מחשובי חסידי ראדזין מעיר פאביאניץ, פולין

נספה על קידוש השם בשנות השואה

יזכה לגמר חתימה טובה ולפתקה טובה

ויתברך בברכה והצלחה ובכל טוב סלה

תואר פני קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל
המשמש כסנדק בברית מילה
של נכדו הרב אהרן מנחם דוד הי"ו
בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

[כל הזכויות של חוברת זו על תוכנה ותמונותיה – שמורות]

במקום הקדמה

ארבע עשרה שנה תמימות עברו עלינו למן הסתלקותו של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל בסערה השמימה, בעיצומו של "זמן שמחתנו", ביומא דאושפיזא של יוסף צדיקא קדישא, כ' בתשרי (ה' דחול המועד סוכות באר"י) שנת תשס"ו.

במשך השנים הללו, קם ועלה דור חדש, אשר לא ידע מקרוב את רבנו. שכן, מלבד י"ד השנים שחלפו ועברו מני אז אותו יום מר ונמהר, הרי אף בשנותיו האחרונות של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל היה מוטל ל"ע על ערש דווי, את חלינו הוא נשא. ואף אם לעיתים מזומנות נגולה הפרוכת מעל הארון ונפל נהורא, כאשר כ"ק מרן זצ"ל חש מעט בטוב – כך למשל ביומא דהלולא של כ"ק גיסו מרן אדמו"ר הגה"ק רבנו שמואל שלמה זצללה"ה, ביום כ"ט אייר בשנת תשס"א, או בהדלקת נרות חנוכה, וכן פעם אחת ביום הושענא רבה – מכל מקום הפרוכת שעל הארון מכוסה הייתה לרוב, אי לכך נעשו דברים ידועים, גלויים ומפורסמים – לבלתי ידועים כיום, אף לבני אנשי שלומנו היקרים הי"ו.

אכן מלבד זאת קשה היא השכחה, שהיא משפיעה על כל אחד ואחד מאתנו, גם אלה שזכו וראו בעיניהם את הימים הגדולים ההם. שכן לא לחינם הוזהרו ישראל שבדור המדבר, אלו שהיו בעצמם עדים למעמד הגדול והנורא של "מתן תורה" במעמד הר סיני, באזהרה כפולה ומכופלת של "הישמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך!" שכן כזהו טבע החיים הגשמיים, השוצפים ושוטפים כנהר בלתי פוסק, מטשטש רישומי קודש ומשכיחם מן הלב. הלכך מצווים אף אנו מפעם לפעם, להזכיר לעצמנו "מאין באת", ולהזכיר את הדברים אשר ראו עיניך, כדי שיהיה בבחינת "בעל השמועה עומד כנגדו".

במשך השנים ננקטים מאמצים שונים לרכז ולסדר מדברי תורתו הקדושה של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל, אולם המלאכה עדיין רבה, ואין זו מלאכה קלה שבמקדש. אולם תקוותנו איתנה בעז"ה, כי לא ירחק היום ודברי אלוקים חיים יראו אור, לשמח לב הנאחזים באילנא קדישא של בית 'איזביצא ראדזין' ודברים בתורת רבנו. ואי"ה, עוד חזון למועד.

והנה, אף מאמרים שהופיעו בשעתם בבמות שונות אודות כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל, כבר אינם מצויים כלל, וחלקם אף הופיעו בצורה מקוטעת, ובעריכה הצריכה שיפור ותיקון.

בהתקרב יומא דהלולא קדישא של כ"ק מרן זצ"ל, ביום כ' תשרי, ה' דחול המועד סוכות, נעשה ניסיון ראשון באכסניה זו לרכז חלק מן הדברים בעריכה חדשה ומתוקנת. בהזדמנות זו נבקש ממי שיש בידו זיכרונות, תמונות או איגרות ממרן זצ"ל – שיודיענו.

ויהי רצון, שבסיפור שבחו של צדיק, נזכה להידבק באורחותיו הקדושים, וללמוד ממעשי הצדיק, ממידותיו, מאהבתו ויראתו, ויתקיים בנו בחינת "זהו עיניך רואות את מוריך".

המערכת

כקש"ת אדמו"ר מראדזין זצוק"ל – שנה לפטירתו

"שמים וארץ יעידו"...

חוזרים אנו בבת-ראש, יותר משבעים שנה אחורנית – אל הימים הנוראים שאחר החורבן.

כ"ק מרן זצ"ל, אשר נותר בחיים בחסדי שמים, לאחר שרשרת של ניסים גלויים ופלאיים, שריד כמעט בודד מכל משפחתו המפוארת והרוממה, שב אל עירו "סוסנובצה" (סוסנוביץ) שבפולין, שם החל לכהן כרב אב"ד בקרב עם שרידי חרב, במקום כהונתו מלפנים של אביו הרב הגאון הקדוש רבי ישעיה ענגלארד זצ"ל, רבה המהולל של העיר בשנים שבטרם עלות הכורת על יהדות פולין.

וזאת לדעת: "סוסנובצה" זו, עיר התעשייה השוכנת בדרום מערב מדינת פולין, בסמוך לעיר הגדולה קטוביץ ולגבול עם שלזיה עילית, בסמיכות לעיר בנדין הידועה ולא הרחק ממרכזי היהדות בעבר של אושפיצין וקראקוב – הפכה באותן השנים למין 'עיר מעבר', אשר דרכה עברו ובה השתכנו זמנית אלפי פליטים יהודיים, אשר התקבצו ובאו הנה, אודים עשנים מוצלים מאש התופת הנאצי, מרחבי פולין וגליציה החרבה ומן המרחבים הרוסיים האינסופיים של ברית המועצות הסובייטית, אשר במעמקי ארצה שהו יהודים רבים בתקופת זמן המלחמה, כאסירי מלכות ועובדי כפייה. חזרו אז מגלות סיביר, מן הגיהנום הקפוא, וממחנות העבודה וההשמדה הנוראיות, הפזורות בכל ארץ פולין וגרמניה, התלקטו אחת לאחת, אחד מעיר ושניים ממשפחה, מוכי שכול ויגון – עצמות היבשות ממש.

רבה של סוסנובצה, שלימים בארץ הקודש הוכתר לאדמו"ר מראדזין וממשיך לשללת הקודש, הפך להיות הכתובת המרכזית והמשען הרוחני לכל יהודי ויהודי מפליטי המלחמה. לא מוכן היה ה"סוסנובצער רב", כפי שכונה בהערצה באותם הימים, ואף במשך עשרות בשנים לאחר מכן בקרב מעריציו משכבר הימים – לוותר על אף נפש יהודית, ונאבק בחירוף נפש בכדי לחלץ ילדי ישראל מרובים ככל האפשר, ממחשכי המנזרים הנוצריים, לשם נמסרו בעת מצור ומצוק בידי הורים יהודיים שומרי מצוות, בחשבם להציל בכך את ילדיהם מזרועות ההשמדה הפיסית, כאשר בו בזמן נחשפו הילדים הללו להשמדה רוחנית הקשה מן ההורגו, ולכריתת שאר וענף מקרב ישראל, רחמנא

לצלן. מאחורי הפרגוד נשמעו מעשי גבורה של הרב וסייעתו, שנעשו ובוצעו במו ידיו או על פי הוראותיו האישיות, יחד עם קבוצה מצומצמת וחשאית של פעילים פליטי חרב, שסיכנו עצמם במסירות נפש גמורה להיכנס ללוע הארי בכדי להבריח מן הארי נשמות יהודיות טהורות ותועות. הרבי בעצמו נמנע כל ימיו ושנותיו בעקביות מלספר על כך מטעמים מובנים, אף לא ברמז קל, כשם שבכלל נמנע לספר על מעשיו, ובפרט מן השנים ההן. ואף למשך עשרות שנים לאחר מכן, גזר על לשונו שתיקה מוחלטת במנעול ובריח, ועשה עצמו אצל השואל כאינו יודע ואינו זוכר מאומה מן הימים ההם. אולם בדרך לא דרך, הסתננו במשך השנים מפה ומשם, אחת לאחת, מעשי מופת וגבורה, שנעשו בחשאי בידי הרבי ואנשיו, בנתיבים לא ידעו עיט.

כמו כן נאבק בחירוף נפש מול מגמות החילון והחינוך הכפרני שפשו באותה עת, עם הקמת קיבוצי "השומר הצעיר" וכדומה, כאשר הגורמים הללו לא בחלו באמצעים שבידיהם להעביר ילדים צעירים, פליטי מלחמה, לזרועות החילוניות. וידוע המקרה שבו נעמד הרבי בעוז וללא חת בוועידת הקהילות היהודיות, פנים אל פנים מול המנהיג הציוני רב ההשפעה דאז, י. גרינבוים, כאשר הרבי טען בלהט כי לילדים הללו מגיע חינוך יהודי וחרדי, היות וזהו החינוך שהוריהם הקדושים הי"ד היו בוחרים לילדיהם, אלו היו עומדים בחיים!

בסוסנובצה הקים הרב "תלמוד תורה" לפליטי חרב שזרמו לעיר. דאג במסירות ובמרץ רב לכל ענייני היהדות, כגון לשחיטה כשרה ולמקוואות, מטבח כשר לכל דכפין, ועוד. אף הקים בית דין מיוחד ל"היתר עגונות", שאלה בוערת שהייתה חיונית באותם הימים, על מנת לאפשר ליהודים שאיבדו את בני זוגם בנסיבות הטראגיות מבלי עדים, להינשא מחדש ולהקים בית נאמן בישראל. הרב סידר אז קידושין לאלפי זוגות, כאשר היה יום שבו סידר קידושין לכשלושים (!) יהודים. כמו כן השקיע מפרוטותיו האחרונות לגאול ספרי קודש מכל הסוגים, מאת ידיים נוכריות שהספרים שנעזבו מאת הקדושים התגוללו ביניהן, לבל יבואו לידי חילול הקודש ח"ו בשימושים בלתי הולמים, והרבה טרחה ועמל וכסף כמובן השקיע בזאת באותן השנים.

כ"ק מרן בעריכת "טיש" בביתו נאווה קודש ב"זאת חנוכה"

השפעת הרב גדולה הייתה, ומלבד זאת היה גם "בעל צורה". באותם הימים, ימי עברה וזעם, נדיר היה למצוא יהודים בעלי זקן ופאות, לאחר שהייתם הכפויה והממושכת במחנות הריכוז השונות, שם נאלצו בעל כורחם לגלח זקנם ופאותיהם בידי הרשעים ימ"ש, ובפרט בשטח פולין הכבושה. ואלו הרבי שברח מן הגטו ליערות, הגיע בחזרה עם צורה יהודית מלאה, זקן ופאות, ומראהו בלבד הפיח טל תחייה בקרב הניצולים שבורי הלב. השארת הזקן

והפאות באותם הימים כרוכה הייתה בסכנה גדולה כמובן, שכן התופעה בלטה ביותר, ואפילו הכפריים בסביבה ידעו כי ביערות הסמוכים ישנו "ראבינער" עטור זקן ופאות, ורק נס ממש היה בכך שהעניין לא דלף החוצה אל הנאצים הטמאים יימח שמם. היהודים פליטי חרב שראו את הרבי, פתאום הזכירה להם צורתו את "דמות דיוקנו של אבא", בהדרת פניו של הרב דמתא.

הצלת נפשות בחירוף נפש

אנו מדלגים בקפיצה אחת קצרה, אל ימינו אנו.

לפני שנים מספר, נפטר לבית עולמו זקן ושבע ימים, אחד מעמיתיו הקרובים של הרבי בעבודת הקודש, הוא הגאון הגדול רבי יצחק אייזיק ליעבעס זצ"ל, רבה של בייטום ומחבר שו"ת "בית אבי", מן הרבנים והפוסקים הנודעים באמריקה וחבר "אגודת הרבנים" דארצות הברית וקנדה. הארון הובא מאמריקה לארץ הקודש, מעניין לציין כי הרב ליעבעס בצוואתו הורה, כי יודיעו לרבי מראדזין ורבה של סוסנובצה, אודות פטירתו. הרבי, שהיה אז כבר במרומי שנותיו כשהוא למעלה מבן תשעים שנה, נסע אל ההלוויה, וביקש לומר כמה מלות הספד, וכך ביכה הרבי את רעו וידידו משכבר הימים:

"שמים וארץ יעידו, על הפעולות שעשינו יחד בפולין, ביניהם פעולות מסוכנות, להצלת ילדים יהודיים ממנזרים, מעשים שנעשו בחירוף נפש, תוך סכנת חיים מוחשית. חז"ל אומרים, כי כאשר התכוננו ישראל לצאת ממצרים, קיימו את אשר הצטוו "וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב". אולם על משה רבנו ע"ה באותם הימים הועד, כי "חכם לב ייקח מצוות", כיוון שהוא עזב הכול ועסק בהעלאת ארונו של יוסף הצדיק, לשאת אותו ממצרים לקבורה בארץ ישראל".

והפטיר הרבי:

"בימים הנוראים ההם, אחרי החורבן והשיממון, עמד רבי יצחק אייזיק והיה פועל ועושה יומם ולילה לעזור ליהודים ולהשיבם אל אביהם שבשמים. המצוות הללו, ילכו לפניו בעולם האמת, בעולם הגמול!"

היה זה אחד הפעמים הבודדות הזכורות, שבהם פתח הרבי טפח מסגור לבו, על הנעשה ונפעל על ידו באלה הימים. ואף זאת, בעקיפין, מגלה טפח ומכסה אלפיים.

מה היו אותן מצוות המופלאות, שעליהן רמז הרבי בקצרה בהספדו? חלק זעיר בלבד, נודע כאמור מפי בעלי המעשה עצמם, ורק ברבות הימים. רבה של סוסנובצה נשא על שכמו את העול הרוחני והקיומי של השרידים שהתקבצו ובאו לעיר, שנשארו בודדים וגלמודים מהוריהם ומשפחותיהם, כשאתו עמו מושכים בעול הקהילות הקדושות שבסביבה הרבנים: הרב ליעבעס, הנזכר לעיל, הרב רבי שמעון גבל רבה של קטוביץ (מחבר הספר "כלי גולה וסופרי שמעון"), הרב רבי מנשה לברטוב, גיסו הרב רבי שמעון פרנקל תאומים, ועוד.

אל תחטאו בילד !

באזור זגלמביה (אליו השתייכה קהילת סוסנוביץ והסביבה) התגלע באותם הימים מאבק מר על קבוצת יתומים, שרידים שנשארו בודדים וגלמודים מהוריהם ומשפחותיהם, שהלכו "על קידוש השם". העסקנים הציוניים שנשלחו ופעלו באזור, ביקשו לקחתם "תחת חסותם" ולהעבירם אל קיבוצי "השומר הצעיר". נשתמרו עדויות על רישומה של ישיבה נוקבת, שבה השתתפו בין השאר, הד"ר יצחק גרינבוים מראשי הציונים הכלליים ומנהיג ציוני ידוע, שעמד בראש קבוצת העסקנים החילוניים, ומנגד עמד רבה של העיר סוסנוביץ, הרב אנגלארד, בראש משלחת רבני הסביבה, מן העבר השני.

באותה ישיבה קם רבה של סוסנוביץ, ודרש מנהמת לבו:

"ראשית, אין לאיש רשות להוציא את הילדים הללו "מרשות הוריהם"! הורי הילדים הללו, היו כולם יהודים חרדים, יראים ושלימים! וכי משום שהרוצחים הנאצים ימ"ש, הרגו ורצחו את הוריהם הקדושים באושביץ ובטרבלינקה, הפכו משום כך הילדים שלהם להפקר ולמשיסה, שתוכלו להפקיע אותם מרשות הוריהם ולעשות בהם כרצונכם! היו לא תהיה!"

"ושנית: – טען בלהט רבה של סוסנובצה – כשהוא מצביע על העסקנים החילוניים, הרי אתם בעצמכם כולכם למדתם ב"חדרים", ואחר כך עזבתם והלכתם לחצוב לכם בארות נשברים. אולם, כלום החינוך שקבלתם מנע מכם בדרך כלשהי, להיות אחר כך מה שהנכם!?"

למשמע הדברים הנוקבים, קם הד"ר גרינבוים, והודה בפה מלא כי "הרב אנגלארד צודק"!!... ואכן הילדים הועברו לרשותו של הרב, והם גדלו בערוגות היהדות הנאמנה, כשאחר כך הם מקימים בתים נאמנים בישראל ודורות של יראי ה'... כשהכול נזקף לזכותו הגדולה של הרבי, ולעמידתו במסירות נפש על משמר החינוך היהודי הטהור...

כולנו אחים

בסוסנובצה המשתקמת, קיבל הרב בזרועות פתוחות כל יהודי ויהודי. מאות פקדו את שערי הבתים המיוחדים שהוקדשו לצורך שיכון הפליטים, חלק מהם אשר הספיקו בינתיים להינשא ולהקים משפחה. כאשר בתים נפרדים משמשים עבור בנות פליטות, ביניהן היו כאלה, אשר השנים המרות והארוכות בין ציפורני הרוצחים על כל התלאה אשר מצאתן, הרחיקו את ליבן מאביהם שבשמים. היו בקרב צוות הפעילים שחוששים היו, שמא תיוודע השפעה שלילית מאת הללו, על שאר השרידים שנשארו נאמנים לה' ולתורתו, ושאלו את הרב מסוסנובצה, שמא יש מקום למיין את המקבלים לפי רמת דתיותם??...

אולם הרב, בראייתו הרחבה ובאהבת ישראל שיקדה בקרבו, טען, כי אי אפשר לבוא בטענות אל היהודים הללו, שעיניהם חזו בזוועות הללו. ובכלל היה גורס: "אני יודע, כי בשעה שנחבאנו ביערות מאימת חיות האדם הטורפות, כולם היו אחים ואחיות, מבלי לבדוק ברמת יראת השמים של האחרים..."

ואכן מן היהודים האלה, גם מן החלשים שבהם, יצאו ברבות הימים חסידים ואנשי מעשה, ודורות ישרים מבורכים... הכול הודות למבטו מרחיק הלכת, ואהבת ישראל שיקדה בליבו של הרבי...

נושא אלומות הסך

קירוב לבבות אחים תועים אל אבינו שבשמים, לא בנקל הדבר בא לרבי. את נפשו נותן היה הרבי לקרב את היהודים הללו. לעיתים עשה זאת, בין השאר, באמצעים עקיפים ובדרכים מקוריות משלו. הנה למשל עדותו של יהודי פליט, היום תושב שכונת "בית וגן" בירושלים:

"אחרי השואה והחורבן, הבטתי מסביבי ונראה היה שכלום לא נשאר... הייתי בטוח שהכול נגמר.. היו יהודים שחשבו שאין להם לאן לחזור כיהודים ח"ו, והרהרו לעצמם, שמא מוטב להיטמע בין הגויים..."

“והנה מגיע לו ערב חג הסוכות, מי זוכר בימים הטרופים הללו מיום טוב ששמו סוכות?? הן עולם חשך וחרב בעדנו, “זמן שמחתנו” על מה ולמה?!...” והנה בעוד המחשבות מנקרות במוחי, לפתע רואה אני למול

על פתח מערת ציון הרשב"י במירון. כ"ק מרן זצ"ל (באמצע), מימינו אחיו הרה"צ רבי יעקב אלימלך זצ"ל מברוקלין נ. י., משמאלו שארו האדמו"ר רבי אלימלך שפירא זצ"ל

עיני את הרב בעצמו, מהלך ברחובות בעיר סוסנובצה, וסוחר אחריו אלומות של סכך, המרעישים ברשרוש עליהן על גבי המדרכה.. מתברר, כי היה זה רעיון משלו "לסחוב סכך ברחוב" לעיני כולם, מקצה אחד של הרחוב עד לקצה השני – כדי שאנשים בינתיים יראו, וילדים ישאלו: מה זה ועל מה זה??... וכך יעורר הדבר "זיכרונות" מימי נעורים, ויראו כי עם ישראל חי וממשיך בדרך אבות, למרות כל מה שקרה... ושמה ייגש אי מי מהם לשאול? אזי ייאמר לו בפה מלא: "נו, זוכר אתה חסדי אבות?? הנה כי כן, "מביא גואל לבני בניהם": בוא אפוא אחריי, מקומך אתנו"...

וסיים את סיפורו אותו יהודי:

"כן ואכן, באתי אתו... והנה שלי ושל צאצאי, משפחה גדולה ורחבה בלי עה"ר של יראי ה' – שלו היא!"...

יהודי אחר, המתגורר בעיר לוס אנג'לס שבארצות הברית, ומחזיק בכיפה המתנוססת מעל ראשו, מעיד על עצמו, ללא משוא פנים: "אני בעצמי, כבר הייתי על סף המפתן 'בדרך החוצה', להיות גוי גמור, חלילה! מי שהחזיר אותי אל שורות החיים ונטע אותי מחדש בבית ה', היה הרבי, הרב מסוסנובצה שבפולין". השורשים הללו העלו והצמיחו פרי הילולים, ונכדיו של אותו יהודי לומדים בישיבות בארץ ישראל!

"העומד מצד החתן"...

והנה יהודי מחסידי ראדזין, שהקים ביתו אחרי השואה בלודז', הזמין את הרבי לבוא ל"סידור קידושין".

לעת סעודת החתונה, מצא הרבי כי החתן יושב עם הקרואים בחדר אחד, אולם ישנו גם חדר נוסף, שבו ישבו אנשים מבלי מחיצה כדין.

עמד הרבי ונשא דרשה מנהמת לבו, קרא לחזור לדרכי אבותינו ואבות אבותינו, להשליך הלאה את "כלי הטריפה" והתחיל לחיות מחדש, חיים יהודיים מלאים, בקדושתם ובטהרתם, כדת משה וישראל!...

האנשים מסביב לא הכירוהו (היו שם כל מיני יהודים, לא כולם נאמנים לתורת ישראל) – אך הדברים שבקעו מקרב לב טהור, עשו עליהם רושם כביר. החלו מתלחשים ושואלים: "מי הוא זה האיש 'בעל הצורה', המדבר לפנייהם רתת?! שמע הרבי והשיב: "אני הנני 'העומד מצד החתן'!..."

"בנק" בשותפות עם הרבי...

ל"רב מסוסנובצה", היה חדר מגורים בעיר, בבניין שהיה שייך מלפנים לקהילה היהודית בראשות אביו הקדוש הרב דמתא, אך חדר זה לא היה שמור כלל לעצמו.. הגיע רב פליט מרוסיה, יחד עם משפחתו, מיד הוענק לו חדר המגורים, מסודר ומרוהט, לרשות משפחתו... שכן עד הנה הגיעו בעיקר יהודים בודדים וגלמודים, ששרדו את שואת אירופה על אדמת פולין הארורה, ונשארו כעלי שלכת בערבה... והם שוכנו בבניינים הנפרדים לפליטים, לפי הפרדה בין גברים ונשים כמובן. אולם זה עתה הגיע זוג נשוי, העניק אפוא הרב את חדרו, באופן הטבעי ביותר, ואלו הוא בעצמו הלך לישן באשר ימצא..

רק לאחר כמה ימים של שהייה במקום, נודע והתברר ליהודי, כי הרב בעצמו, אשר פינה את חדרו לטובתם, ישן מידי לילה בלילה על אחד מספסלי העץ שבבית הכנסת המקומי... לימים סיפר יהודי אחר בבדיחותה, כי היה לו בסוסנובצה "בִּנְק" בשותפות עם הרבי, וכאשר תמהו באוזניו השומעים, איזה "עסקים" ניהל שם עם הרבי?? השיב בבדיחות הדעת, כי הרבי היה שכנו "לספסל" (=בִּנְק, ביידיש) בבית הכנסת באותם הלילות, ושניהם ישנו שם מנוחת לילה על אותו הספסל...

דבריו נשמעים

חז"ל הקדושים קבעו: "כל מי שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעים". מסתבר, שהשפעת הרב הייתה רבה, אפילו על מי שאינם נמנים על בני ברית.

יהודים רבים היגרו אחרי השואה לאמריקה. רבנים זכו להטבה מסוימת, שכן הממשל האמריקני דאז הבין את חשיבותה של הבאת אנשי דת לצורך הפליטים היהודיים שהגיעו לחופי ארצם, על מנת שיטפלו בצאן מרעיתם.

השגריר האמריקני בפולין הורה, כי כל מי שהרב אנגלארד מסוסנובצה יאשר כי הוא "ראבינער" (רב, איש דת יהודי), יהיה מוכר לצורך שלטונות ההגירה בתור שכזה. באמרם, כי "מלה של הרב אנגלארד" מתקבלת היא ללא עוררין, שכן זהו "רב אוטנטי", רב מהזן הקודם, שנכחד כמעט לגמרי במלחמה..."

"לא הייתי באמריקה"...

הרבי פעל בסוסנובצה במשך קרוב לשלש שנים, בין השנים תש"ה-תש"ח. כאשר אזור סוסנוביץ כמעט והתרוקן מיהודים, אשר היגרו משם לארצות המערב ולארץ ישראל, החל הרבי במגעים ליציאה ממדינת פולין, שהפכה לגיא של קטל ולבית החיים הגדול ביותר בעולם של יהודים שנספו על קידוש ה', הי"ד.

במדינת צרפת בעיירה הַנוֹבִיל, התרכזו קיבוץ גדול של יהודים פליטי פולין, ביניהם מידידיו הנאמנים של הרב. בהשתדלותם הושגה אושרת כניסה לצרפת, כשהיעד הבא הינו ארצות הברית של אמריקה. ואכן, לאחר שהייה זמנית בהַנוֹבִיל במחיצת רעים וידידים, קיבל הרבי הזמנה מאת מעריציו יוצאי קהילת סוסנוביץ שהתרכזו בעיר ניו יורק, ובחודש מנחם אב הפליג הרבי באנייה לארצות הברית.

כ"ק רבנו זצ"ל בעת לימודו בסוכה

באמריקה, קיבלו את הרב מסוסנובצה בהדרת כבוד. ולאחר כמה משכנות זמניים, רכשו עבורו קהל מעריציו בית בשכונת "קרונהייטס" שבברוקלין, אשר שימש גם כבית מדרש, שבו התרכזו ניצולי שואה וקהל מעריצים וידידים מיוצאי פולין.

סיפר יהודי, שהיה באותה עת ילד בניו יורק:

אביו, יהודי חסידי, קרא לו באמרו: "רצונך שתראה איך היה נראה "א פוילישע רב" (רב בפולין של פעם)? לקח אותו לבית המדרש של הרב מסוסנובצה, ואמר לו: "כך בדיוק היה נראה רב 'לפני המלחמה'!"

מיראי הוראה היה, ואף סכום של כסף לא היה בו בכדי להעבירו על דעתו ועקרונותיו. באותם הימים האוכלוסייה היהודית התרחבה, ונזקקו לנותני הכשרים שונים. תעשיית ההכשרים פרוחה אז, ואף לפני הרב מסוסנובצה הובאה הצעה מעשית לכהן כרב משגיח הנותן הכשר למוצרי מזון שונים, בהינכם שדמותו תיתן גושפנקה נאמנה למוצריהם. היה בהצעה זו, מלבד ביסוס של מעמדו כרב בארץ החדשה, גם מעיין בלתי אכזב להכנסה מבוססת. אולם הרב דחה זאת מעל פניו על הסף, בהטעימו: "איך אוכל לקבל אחריות על "כשרות" שאלפי יהודים יאכלו מהכשר שאתן, כאשר מתגורר אנוכי בביתי והמפעל מצוי אי שם. אם ברצוני לתת גושפנקה, אצטרך להעביר את דירתי לתוך המפעל – ואת זאת כמובן לא אוכל..."

לעצמו הקפיד שלא לאכול בשר בקר כלל, ולא סמך על שום הכשר. אף בארץ ישראל הקפיד עד מאד ולא אכל מתבשיל כלשהו, אלא ממה שהוכן בביתו.

כעבור שנים, בשנת תשנ"ב, בעת שנפטר לבית עולמו אחיו הרה"צ הנערץ רבי יענקלה זצ"ל מברוקלין, וההלוויה יצאה מבני ברק ליד בית המדרש, התבטא הרבי ואמר כך:

"הכתוב במגלת אסתר מתאר את מרדכי הצדיק בתור "איש יהודי היה בשושן הבירה... אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה". מה הרבותא בכך שמרדכי היה מן גולי ירושלים, והלוא כל אותו הדור היו בני הגולה??

"אלא אומר זקני הרה"ק בעל "תפארת שלמה" מראדומסק זצ"ל, שאמנם כל היהודים היו מבני הגולה, אולם השוני אצל מרדכי הצדיק /היה, שהוא המשיך להרגיש את הגלות במלואה, אף כעבור עשרות בשנים ששהה במדינת פרס ומדי... וזה היה אחי זצ"ל..."

וכאן הוסיף הרבי משפט בעל משמעות:

"מעולם לא הייתי באמריקה..."

והמשיך הרבי: "ושמא תשאלו, הלוא התגוררתי שם כמה וכמה שנים?? אמת ויציב, אולם אני בעצמי, לא הייתי שם..."

הוא שמר עמוק במדעיו את זכר החורבן. בשבתות לאחר התפילה, כשמתפללי בית המדרש היו מתאספים עם ילדיהם בחזית ביהמ"ד לחזור לביתם, ולעיתים

היו מתאספים בקבוצות ומשוחחים ביניהם בנינוחות של יום שבת קודש, היה רווח נחת בגלוי מן המחזה ומצביע ואומר: "ראו משפחות של אבות עם ילדים קטנים וגדולים, בלי עין הרע..."

פעם אחרת, כאשר השתתף במסיבת "חומש סעודה" לאחד מנכדיו, השתנק בבכי. לשאלה למה הוא בוכה? השיב: "וכי כיצד לא אבכה ואזיל דמעות, כאשר אנוכי נזכר בכל אותם ילדים טהורים שנהרגו על קדושת השם במיתות משונות, ולא זכו מעולם להגיע אל המעמד הזה של "חומש סעודה"..."

אחד המעמדים הנרגשים ביותר במחיצת הרבי, היה ביום "הושענא רבה". כאשר היה מגיע השליח ציבור לקטע של "הושענא למען קדושים המושלכים באש", הייתה פורצת מעין שאגה בקול גדול מנהמת לבו הטהור של הרבי, שהעבירה צמרמורת של ממש בכל הנוכחים, אשר חשו היטב למשמע הזעקה את מלוא עומק משמעות המילים, שאותם חוו בני הדור האחרון על בשרם ממש: "למען קדושים המושלכים באש, הושענא!!!.... אמר הרבי בקול גדול, ולא יסף.

הרועה הנאמן – ממשיך שלשלת הקודש

בשנת תשי"ב, לאחר שהות במשך מספר שנים בגולת אמריקה, נענה הרבי לקריאותיהם של שארית הפליטה מעדת אנ"ש חסידי ראדזין בארץ הקודש, אשר נשארו כצאן בלא רועה מעת שנסתלק ועלה לשמי רום על קדושת השם כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש רבי שמואל שלמה זצ"ל הי"ד מראדזין, גיסו של הרבי, אשר השיגה אותו יד המרצחים השפלים ביום חרון אף ה' יום כ"ט אייר תש"ב בעיר וולודאבה שבפולין. ביקשו אפוא והתחננו השרידים להתחמם לאורו של הרב מסוסנוביץ, אשר נשאר לפליטה כאוד מוצל מאש מחצר הקודש של ראדזין, לאחר ששימש במשך השנים שלפני ובמהלך המלחמה כיד ימינו של גיסו כ"ק מרן הרבי זצ"ל, וכן כנשיא הישיבות דראדזין "סוד ישרים" שייסד הרבי זצ"ל, וניצל בנסי נסים לאחר שברח ליערות, שם שהה עד תום המלחמה. לאור בקשותיהם והפצרותיהם, נענה והגיע בחודש סיוון שנת תשי"ב, לביקור ולשהייה ממושכת בארץ הקודש.

כשנה לאחר מכן, בשנת תשי"ג, הוחלט על דעת שרידי חסידי ראדזין בארץ הקודש להכתיר את הרב מסוסנובצה, חתנא דבי נשיאה וגיס מרן אדמו"ר רש"ש זצ"ל הי"ד, כאדמו"ר וממשיך שלשלת הקודש לבית ראדזין. ואכן,

ביומא דהילולא קדישא של גיסו הרבי הקדוש הי"ד, ביום ערב ר"ח סיוון, התקיים מעמד ההכתרה ברוב עם ובנוכחות ובהשתתפות חסידים מכל חלקי הארץ. ההתרגשות רבתה וגאתה, וקוויטלך הוגשו לרוב. יש ב"ה ממשיך לשלשלת הקודש!

**כ"ק רבנו זצ"ל עם כ"ק אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל ועם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר מאמשינוב זצ"ל
בנישואי בן אחותו הגה"ח רבי ישעיה פרנקל שליט"א**

הרבי לא ראה במשרה זו משום שררה, כי אם עול של עבודת הקודש, האחריות להמשך החסידות וחידושה ברוח רבותינו הקדושים זי"ע, הדריכה את נפשו של הרבי על כל צעד ושעל. עוד באותה שנה, שנת תשי"ג, נוסדו על ידו 'שטיבלך' חדשים לחסידי ראדזין, בבני ברק ובחיפה, ושטיבל בירושלים עיר הקודש - כל זאת בנוסף ל'שטיבלך' של ראדזין שכבר התקיימו מקודם לכן בעיר תל אביב. כמו כן ייסד הרבי בחודש אלול של אותה השנה, את

התחדשות ישיבת "סוד ישרים" דראדזין בעיר הקודש והמקדש ירושלם ת"ו,
עת התקבצו ובאו בחורי חמד חסידיים מבתי חסידי ראדזין ומחוצה לה - חזרה
עטרה ליושנה !

כ"ק רבנו זצ"ל בהדלקת נר חנוכה במעון קדשו בבני ברק אר"י

"רפאנו" - ב"מודה אני"...

הרבי היה נותן את נפשו ולבו עבור החסידים. אופייני הוא הסיפור שסיפר בשם
סבו זקנו, כי כאשר היה ילד קטן, בא מישהו ושאלו: מה צריך לעשות אם יש
חס-ושלום חולה??

אזי מזכירים אותו בברכת 'רפאנו' בתפלת שמונה עשרה - השיב הילד.

"לא, לא בני! – תיקן אותו אביו – חולה צריך להזכיר כבר ב"מודה אני" תיכף ומיד עם ההשכמה. תוך כדי פקיעת העיניים, צריך כבר לחשוב אודות החולה..."

כמה מיצה סיפור זה את הרבי זצ"ל עצמו, כי כאשר באה לפניו צרה חלילה, או אם אירע רחמנא לצלן אירוע בטחוני בארץ ישראל ח"ו, היה ממש מוטרד וכואב זאת במשך כל היום. הרגיש את צרת הכלל והפרט כצרתו האישית שלו הרבי זצ"ל אהב כל יהודי. אין צריך לומר שאסור היה לדבר בביתו סרה באף יהודי, אלא גם היה רגיש שלא ירגיש מישהו נבוך במחיצתו.

פעם אמר, כי בכוונתו לדבר בשולחנו הטהור ולעורר על נושא מסוים. אולם לבסוף שתק ולא השמיע דברי תורה. משנשאל על כך, הסביר כי בסוף השולחן ישב יהודי פלוני, והוא עלול לחשוב שכוונתי אליו. לפיכך העדפתי להחריש..

מסירות נפש – מהי??

באחרית ימיו, חלה ונחלש. בבית החולים "מעייני הישועה" שבבני ברק טיפלו בו במסירות ובנאמנות שאפשרה לו בסייעתא דשמיא להמשיך עוד באריכות ימים בכבוד.

פעם, לאחר שנה וחצי של אשפוז בבית החולים, והוא על מיטת חוליו וגופו חלוש ותשוש, רמז הרבי לאחד מבניו שיביא לו כוס תה. תוך כדי זאת העיר, כי כבר הרגיש צורך בשתייה בתחילת הלילה, אלא שחשש פן יהודי אחר הישן בחדר, יתעורר משנתו, כאשר ישמע אותו קורא ומבקש לשתות...

כמה נאים הדברים שהתבטא פעם ואמר, המסבירים את רגעי הגבורה החלושים האלה:

"מסירות נפש – מהי?? כאשר אפסו ותמו כל הכוחות באדם, ועושים המצווה למרות זאת..."!

עיניים צופיות

השתתף הרבי בשמחת "חלאקה" של נכדו שיחי' הבכור. חילק "לחיים" וברך את הקהל, ואמר: "אי"ה נשתתף כולנו יחד בחתונה של הילד הזה, ואהיה 'מסדר קידושין'!

הבחין הרבי מסביבו באנשים המביעים השתאות, שכן כבר היה אז בגיל למעלה משבעים שנה. העיר להם: "כן, כן! הלוא עצם זה שאני בכלל עומד כאן כיום הוא יותר "נס", מאשר לזכות ולהיות נוכח בחתונה שלו...

ואכן, זכה הרבי להיות 'מסדר קידושין' בשמחת נישואיו של 'הילד'. ואפילו זכה להיות 'הסנדק' בברית ראשונה אצל בנו, חודשים מספר קודם שנכנס לבית החולים...

לא שכחתי...

כנהוג היו חסידים באים אל הרבי ומבקשים להזכיר אותם לטובה ("זיך מזכיר זיין ביים רבי'ן"), והרבי היה מתחייך לעומתם ואומר: "מעולם לא שכתי, עד שאצטרך שיזכירוני"...

בוודאי יהיה הרבי "מליץ יושר" במקומו, בישיבה של מעלה, לשמחה וטוב לבב לעדתו ולכל ישראל. אמן !!

~~~~~

אחד היה אברהם!...

ביום כ' בתשרי, ה' של חול המועד סוכות, יומא דאושפיזא של יוסף צדיקא, עלה ונתעלה לשמי רום אחד מצדיקי דורנו ומשיירי כנסת הגדולה של יהדות פולין המעטירה, ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר רבי אברהם ישכר אנגלארד זצלה"ה מראדזין, אשר נשא בעוז ובגאון את שרביט ההנהגה של השושלת הקדושה לבית ראדזין-איזביצא.

זכה הרבי, ומאפר החורבן של עם ישראל וחורבנה של בית חסידות ראדזין שבפולין בפרט, הקים מחדש את חסידות ראדזין לאחר ימי עברה וזעם שכילה צר מקדשי א-ל. בפטירתו של הרבי איבד הדור אחד מן המיוחדים שבצדיקי הדור, אשר חיבר את הדור הזה אל גדולי הצדיקים והרבנים בפולין המעטירה מלפנים, ואל תורתם וקדושתם ומורשתם העשירה של רבותינו הקדושים שנודעו בין רבבות אלפי ישראל האדמו"רים לבית ראדזין איזביצא, מענקי המחשבה החסידית ועמודי הדת שבדורות האחרונים.

אורו של רבנו זרח בעיירה 'שְׁטֶשְׁמִישִׁין' אשר בפולין. רבנו היה בנו של הגאון הצדיק רבי ישעיה אנגלארד רבה של העיר סוסנובצה (ליד בנדין שבמערב פולין). אמו הרבנית הצדקנית מרת אסתר פרומט ע"ה הייתה בתו של כ"ק האדמו"ר הרה"צ רבי נתן נחום הכהן רבינוביץ זצ"ל מקרימילוב, מגזע אדמו"רי ראדומסק בעל מחבר "תפארת שלמה" ובעל מחבר "חסד לאברהם" זצוק"ל. הרבי מקרימילוב היה מגדולי ומזקני האדמו"רים שבפולין, והשתדך עם בתי אדמו"רים רבים בפולין.

בהגיע הרבי לפרקו נלקח אחר כבוד לחתן על ידי מרן כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי יוסף אלעזר ליינר זצ"ל מראדזין בעל "תפארת יוסף", בנו וממלא מקומו בקודש של כ"ק מרן הגאון הקדוש רבי גרשון חנוך העניך זצ"ל מראדזין הנודע בתור "בעל התכלת", על שם חידוש מצוות התכלת בציצית. בינתיים לקו המאורות והרבי הקדוש בעל "תפארת יוסף" מראדזין, שהיה מפורסם כאחד מגדולי קברניטי היהדות החרדית בפולין, נלקח לישיבה של מעלה, וחתונת הרבי התקיימה כבר בעת שבעל "תפארת יוסף" כבר לא היה בין החיים.

הרבי עבר לאחר חתונתו להתגורר בחצר החסידות שבעיר ראדזין, במחיצה אחת עם גיסו כ"ק הרבי הקדוש רבי שמואל שלמה זצ"ל מראדזין, ועד מהרה נעשה ליד ימינו של גיסו הרבי זצ"ל. יחד עם הרבי נטה את היסוד להקמת רשת הישיבות "סוד ישרים" שמנתה לפני השואה כחמש מאות בחורים מצוינים ויראי שמים. הרא"י שימש כנשיא הישיבות תחת גיסו הרבי, ובשמו פעל נמרצות בין חסידי ראדזין בערי השדה, בכדי להעלות את הישיבה על דרך המלך מכל הבחינות.

לאחר השואה הנוראה, כאשר נשאר בודד מכל משפחתו שנהרגה על קידוש השם ולאחר סאת תלאות שעברו עליו, בהסתרותו מפני אויב במעמקי היערות והרבה ניסים שנעשו לו (ביחד עם הרה"ח המסור בכל לב ונפש רבי מוטל רייכמן הזכור לטוב, שעל ידו התגלגלה הזכות העצומה בהצלת הרבי), נענה לקריאת אנ"ש שרידי חסידי ראדזין פליט השואה שהתלכדו בארץ הקודש, והוכתר על ידם בחרדת קודש כאדמו"ר וממשיך שלשלת הקודש של ראדזין. כאן באר"י גם הקים הרבי את ביתו מחדש עם נוות ביתו הרבנית הצדקנית תליט"א מגזע תרשישים, אשר עמדה לימינו במסירות כל ימיו ורב חלקה וזכותה בנעשה.

הרבי זי"ע היה מופת של אצילות וענווה, אהבת ישראל ליהטה וחיממה בכל סביבותיו כמידתו של אהרן הכהן, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

ליקטנו כאן מספר גרגרים כפי שסופרו לנו על ידי נאמני ביתו, על מסירות נפשו של הרבי. ומעשה שהיה כך היה.

באחד הימים, והרבי כבר היה אז קרוב לשנת התשעים לחייו, קרא הרבי למשמשו והודיע לו שבכוונתו למחרת לנסוע לירושלים להר המנוחות, מבלי לפרט את הסיבה. ואכן למחרת בשעות הבוקר, יצאו מבני ברק הרבי עם מלווהו. כשהגיעו להר המנוחות, החל הרבי להתבונן אנה ואנה זמן רב, כשהוא ממלמל לעצמו "כאן לא טוב, כאן לא טוב". ושוב ממשיך ומחפש במקום אחר.

מבין הדברים התחוויר למשמשו של הרבי, כי יהודי אחד הגר באמריקה, ממכריו של הרבי, ביקש מאת הרבי שיואיל לבחור עבורו חלקה לקבורה לאחר מלאות ימיו ושנותיו. הרבי לא חס אפוא על כבודו וטרחתו, ולא על זמנו, וקם ונסע למקום בכדי לבחור לאותו יהודי מקום לחלקת קבר. היה זה יום שרב וחום, ותחת השמש היוקדת התהלך הרבי אנה ואנה, עד שהגיעה שעת הצהריים, או אז קם הרבי וחזר לביתו בבני ברק...

הגבאי היה כולו מופתע ונדהם. לפליאתו כי רבה, השיב לו הרבי, כשבת שחוק מרחפת על שפתיו: "כבר ארבעים שנה נוהג אני לעשות טובות לאותו יהודי, וכעת חפץ אתה שלעת זקנותי אפסיק להיטיב עמו?!..."

גדולות ונצורות מסופר אודות מסירות נפשו של הרבי, למען יהודים אודים מוצלים מאש שניצלו מן התופת. לאחר שנחלץ הרבי מציפורני הנאצים ימ"ש – שזהו סיפור הצלה נסי מופלא כשלעצמו – חזר הרבי לעיר אביו "סוסנובצה". שם החל לכהן כרב על כיסאו של אביו הגאון הקדוש, שכיהן בעיר זו כרב בשנים שלפני המלחמה ובמהלך שנות מלחמה (נהרג על קידוש השם בשנת תש"ב, הי"ד). או אז הפך ביתו לכתובת עבור כל נדכא ונצרך. אלפי הפליטים מצאו אצלו מחסה ואוזן קשבת. בין הבאים היו רבנים ואדמו"רים, ביניהם כ"ק אדמו"ר בעל "חלקת יהושע" מביאלה, ועוד.

רבנו אף הקים בעיר "תלמוד תורה" לפליטים היהודיים ששבו מארץ רוסיה ובידיהם ילדים קטנים שנולדו במהלך המלחמה ואחריה. דאג לכל ענייני היהדות, שחיטה כשרה ועוד, והעמיד מטבח יהודי כשר לאנשים בנפרד ולנשים בנפרד, על מנת שיהיה אוכל לאותם יהודים פליטים שבורי לב וחסרי כל, במשך כל שעות היום. כמו כן העמיד בית דין מיוחד לטפל בעגונות הרבות כתוצאה מן המלחמה הנוראה, אשר איבדו את בעליהן ומשפחותיהם, ועזר להן אחר כך להקים בית חדש בישראל. רבנו אף סידר קידושין למאות ואלפי זוגות במשך שנות שהותו בעיר סוסנובצה, שהתמשכה על פני למעלה משלוש שנים לאחר סיום המלחמה.

גויי המקום והסביבה, שראו בו אדם של צורה, רחשו כלפיו חיבה מיוחדת ובאופן כזה הציל אף קהילה שלימה, שטפלו עליה עלילת דם. רבנו הורה לשוטרי המקום להגן על היהודים מפני המקומיים, שרצו לרוצחם רח"ל. וכך בזכות רבנו, ניצל קיבוץ יהודי שלם מן ההשמדה שאיימה עליו, לאחר שנות הרעה שחוו בגיהינום הנאצי אך שנים ספורות לפני כן.

לאחר המלחמה, מסוכן היה לשהות לבד ברחובות פולין, מחמת הפורעים והרוצחים הפולניים, שענין הייתה צרה ביהודים השרידים שנותרו לפליטה, וברכוש שנשאר אחריהם, והיו יורים ביהודים ותוקפים אותם ברכבות ובשאר המקומות. ואלו רבנו היה נוסע למען עירו ולמען הפליטים על פני ערי השדה, ולא חש לדבר. סיפר בימי ה"שבעה" יהודי מסוסנוביץ, כי הוא פנה בשעתו אל הרבי בסוסנוביץ ושאלו "רבי, וכי אינך חושש לנסוע ברכבת השורצת פולנים גויים, והלוא זו 'סכנת נפשות'?"!

השיבו הרבי: "עוסק אני בצורכי ציבור, ומי שהינו עוסק בצורכי ציבור לשם שמים, אין לו ממה לחשוש!"

וכבר היה מעשה ברכבת שנטפלו אליו כמה "שקצים" פולניים אשר ראו לפנייהם יהודי של צורה, מיד גילה הרבי גבורה והוציא מכיסו את תעודת "הפרטיזן" שבידו, מכיוון שראו זאת אותם "שקצים" תיכף הבינו עם מי יש להם פה עסק, ונמלטו ועזבוהו לנפשו...

צרות הכלל והפרט שהגיעו אל הרבי במהלך השנים, נגעו עד מאד ללבו. לא חס הרבי על כבודו ועל מעמדו, ואף היה פועל רבות מאחורי הקלעים לטובת אלו שפנו אליו. ונביא בזאת סיפור אחד מני רבים.

בחור מבוגר שהתעכב זיווגו, השיח לפני הרבי את צערו ומר ליבו. בתקופה האחרונה, סיפר, דוֹפֵר אודות הצעת שידוך מסוימת, ולאחר שהדבר כבר היה נראה בשלבי גמר, ירדה לפתע ההצעה מעל הפרק. לאחר חקירה ודרישה נודע והתברר, כי ראש הישיבה בה למד הבחור דיווח על בעיה שקיימת אצלו, ועל כן נמנו וגמרו הורי המדוברת להוריד שידוך זה מעל הפרק. הרבי ניחם את הבחור ועודדו, כשהוא מבהיר לו כי השידוך האמתי בוא יבוא כאשר יגיע הזמן המיועד מן השמים, ופטרו לשלום.

מסיים בעל המעשה (שכיום מחתן ילדים): "בטוח הייתי, שמחינת רבנו הסתיים העניין. אך כעבור זמן, התברר לי בנסיבות שונות, לאחר ששהיתי בבני ברק אצל הרבי, כי הרבי שם את פעמיו ירושלימה לעבר אותו 'ראש ישיבה' שהיה מידידיו הקרובים של הרבי, והוכיחו בחריפות על מעשהו זה!"

כל זאת פעל הרבי "מאחורי הקלעים", ללא שידע על כך "בעל המעשה" המדובר דבר ולא חצי דבר..

מסירות נפש

בתקופת התגוררותו בעיר "סוסנובצה" תיכף לאחר החורבן, אירע מקרה אשר אחת מבנות המקום חלתה במחלת הטיפוס ל"ע, שהינה מחלה מדבקת ומסוכנת, ואף אחד לא רצה להימצא בקרבתה. כך שכבה החולה במיטתה בחוליה המסוכן "כאבן שאין לו הופכין". חרף זאת, סיכן הרבי את עצמו ואת בריאותו, והיה דואג להסיעה בעגלה אל הרופא וממנו הלך וחזור כמה פעמים, עד שהעלתה ארוכה ומזור למחלתה והבריאה מחולייה! (סיפור זה סיפר בנה של בעלת המעשה בימי "השבעה").

מקורביו ובאי ביתו לא שמעו מעולם בבית הרבי את המושג "אי אפשר לעשות" או "קשה לעשות". דיבורים כגון אלו, לא היו כלל בנמצא אצל הרבי, שכן כאשר צריכים היו לעשות, אזי היה הרבי נחלץ חושים וקם לעשות, כאשר אף תירוץ או קושי אינו עומד בפניו...

עד כמה אופיינית היא לאישיותו של הרבי, אמרתו אשר השמיע כאשר חולשות גופו המיוסר גברו עליו, והיה מהלך בצעדים איטיים באופן קשה ומייסר. ברם חרף כל זאת, לא ויתר מלנסוע על קברו של אחיו האהוב הרה"צ ר' יעקב אלימלך ז"ל בהר המנוחות בירושלים ביום היארצייט הראשון. בחזרתו לביתו, כאשר היה משרך בקושי רב את רגליו, נענה ואמר:

"הרבה 'תירוצים' היו לי באמתחתי, מדוע עלי להימנע מלנסוע. אולם "מען דאַרף האָבען 'מסירות נפש'!" (בכדי לעשות בכל זאת - צריך 'מסירות נפש').

(והיה רגיל לומר בדרך צחות: "כל דבר שבעולם אפשר להשיג עבור 'כסף', לבד מדבר אחד: 'מסירות נפש'! שכן אם מקבלים עבור זה כסף, שוב אין זה עוד 'מסירות נפש'...")

קשריו של הרבי עם גדולי הדור

חן מיוחד היה לרבנו זצ"ל אצל גדולי ישראל, אשר רחשו לו חיבה מיוחדת, עד שהרבי מליובאוויטש זי"ע, שהיה גר בארצות הברית בשכנות לרבנו, אמר פעם לאחד מחסידיו: "דע לך, כי בשכנותי גר הרבי מראדזין, שהוא אחד ממנהיגי הדור!"

עוד מסופר, כי הרבי שהה פעם בחיפה, בזמן שנמצא שם הרבי מגור זצ"ל בעל ה"בית ישראל" זצוק"ל. החליט רבנו לסור לבית הרבי מגור. בדרכו להיות הרבי מגור, הודיעו ל"בית ישראל" שהרבי מראדזין עומד להגיע. הרבי מגור, ששהה אז בעליית ביתו, קם ממקומו וירד את המדרגות בכדי לקבל את פני הרבי. אחר שירד מספר מדרגות, שם לב שכובעו נשאר בבית. חזר שוב לביתו כדי לקחת את הכובע באמרו: "את הרבי מראדזין יש לקבל עם כובע - כראוי וכיאות!"

התקיימה פעם ישיבת "מועצת גדולי התורה", כשהנושא העומד על הפרק הוא צירופם של אדמו"רים נוספים ל"מועצת גדולי התורה". כל אחד מחברי המועצה העלה שם של אדמו"ר מסוים, כשעלה שמו של רבנו בין יתר השמות. הגיב כ"ק האדמו"ר מגור בעל "פני מנחם" שהשתתף בישיבה זו, ואמר: "אם הרבי מראדזין יאות להצטרף ל"מועצת", אזי 'שווה' לנו הדבר יותר מכל השמות שהוזכרו כאן..."

את הערכתו של מרן בעל "חזון איש" זצ"ל לרבנו, שהיה אז עדיין צעיר לימים, נוכל ללמוד מן הסיפור הבא, סיפור שגם שופך אור על ראייתו מרחיקת הלכת של הרבי.

מעשה והונחה בפני רבנו בעיה כאובה בבני זוג, שהשלום לא שרר במעונם. לא השתהה רבנו לפעול בנידון, כדרכו בקודש בכל עת שעמד על הפרק סיוע ליהודי, ובשמעו שלגאון בעל "חזון איש" זצ"ל תוכל להיות השפעה בנידון, קם

אפוא רבנו והתדפק על דלת ביתו של מרן בעל "חזון איש", בבקשה שיפעיל את השפעתו, בכדי להשכין שלום בין בני הזוג.

מיאן בעל "חזון איש" להתערב בנידון, בנימוק כי קבלה בידו, כי עדיף ככל האפשר כי "אנשי שם" לא ישתרבב שמם בנושאים כאלה. בכך יעץ אפוא לרבי, כי רצוי שאף הוא עצמו ימשוך ידו מן הטיפול והעיסוק בעניין.

כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל ביציאה מביקור אצל כ"ק רבנו זצ"ל, לרגל שמחת הבר-מצווה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרבי, אשר אהבת ישראל והדאגה לשלומם פיעמה בקרבו ברוב עוז, אזר אומץ ופנה לגאון "החזון איש" באמרו:

"הלכה בידוע מן התורה, בפרשת "סוטה", כי נותנים את השם הכתוב על חתיכת קלף 'ומחה אל מי המרים', ובכך מוחקים בעצם את השם. ואמרו רבותינו זיכרונם לברכה: "ומה אם לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה יימחה על המים" (מכות יא.). ואם כן, הרי מוטל עלינו

ללמוד "קל וחומר" בנפשנו: ומה אם הקב"ה בעצמו מצווה כי ימחו את שמו הקדוש בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו, מכל שכן שאנחנו בני אדם, אין לנו צרכים לחוס על שמנו בשביל להכניס עצמנו לדבר כזה..."

כשמוע הגאון "חזון איש" את הדברים, מיד "סבר וקיבל" את דעת הרבי. היה זה ביום חמישי (או ששי) בשבת, ועל כן הבטיח ה"חזון איש" לרבי, כי מיד לאחר השבת יתפנה לטפל בנידון. ונפטר הרבי מחדרו לשלום.

אלא שמיד לאחר מכן, שב לפתע הרבי לחדרו של הגאון, כשהוא שוטח שוב בקשתו, ומשאלה בפיו כי לא יתעכב ה"חזון איש" בעניין עד לאחר השבת, מחמת גודל נחיצות ודחיפות הנידון, אלא יטפל בנושא עוד טרם יום השבת המשמש ובא. נעתר ה"חזון איש" אף לבקשה זאת, ומיד למחרת ביום ששי קרא לבני הזוג, ועשה מה שעשה בכדי שיחזור השלום לשכון במעונם.

והנה, באותה השבת, יום ט"ו מרחשוון תשי"ד, השיב לפתע הגאון "חזון איש" את נשמתו הטהורה ליוצרה ונסתלק לחיי עולם... ויהי הדבר לנס ופלא!

דקדוקי מצוות

מרבה היה הרבי ומוסיף בדקדוקי והידורי הלכה שונים ברוב אהבתו למצוות. קפידות מופלגות נהג בהן רבנו בהידורן של "מצות המצווה" שהיה אופה. הקפיד לאפות את כל מצותיו ב"תנור ראשון" דווקא ביום הראשון בשבוע, כשהיה מסכם עם בעל המאפייה שלא ישכיר את המאפייה לאפיית מצות במוצאי שבת, בכדי שישבות התנור כבר מערב שבת. למען הקפדה מיוחדת זו, משלם היה הרבי "טבין ותקילין" לבעל המאפייה שהשבית את מאפייתו במוצאי שבת, חוץ מתשלום הנוסף שהיה משלם עבור מצות "תנור ראשון".

ומספר המשמש בקודש, כי כאשר רבנו היה מוסר לו את הכסף לתשלום בשביל אפיית המצות, היה חופן בידו שטרות כסף ואומר לו: "הא לך מעות מצווה בשביל לשלם עבור כל הנצרך בהרחבה". ולא היה שואל ודורש אחר כך לדעת כלל כמה דמים שולמו עבור המצות! שכן עבור חביבות המצווה, לא היה אצל הרבי גבול.

באחת השנים אירע, כי לאחר צאת השבת שמחרת אמור היה הרבי לאפות את המצות, קרא לפתע הרבי לבנו שי', וביקש ללכת עמו יחד אל המאפייה "בוא ונבדוק אם אכן לא עובדים במאפייה כעת". והנה בבוא רבנו לשם, ראה ונוכח

בעיניו כי בעל המאפייה הפר את דברתו, והשכיר את המאפייה לאפיית מצות במוצאי השבת... כמובן שהרבי נמנע אז לאפות המצות שלו במאפייה זו.

כ"ק מרן זצ"ל ב"עירוני המים" באפיית המצות

סיפור נוסף הקשור להקפדה זו באפיית המצות, אשר ממנו נוכל אף ללמוד על הערצתם ללא סייג של גדולי ישראל אל רבנו זי"ע.

באחת השנים, מחמת סיבות שונות, שבתה ביום ששי המאפייה שבה אמור היה רבנו לאפות את מצותיו "תנור ראשון" ביום הראשון בשבוע לאחריו, והחבורה שהבטיחה את מקומה ליום ששי, נמנעה מלאפות אז. בחבורה זו אמור היה לאפות מצותיו הגאון הגדול רבי חיים גריינימן זצ"ל, תלמידו המובהק ובן אחותו של מרן ה"חזון איש".

והנה בהגיע יום הראשון, כאשר הגיע הרבי למאפייה לאפות את מצותיו כדרכו, מצא כבר במקום את אנשי סגל החבורה הקודמת שבאו לאפות מצותיהם, אשר התעכבו מחמת שביתת המאפייה ביום ששי כאמור.

ניגש אפוא רבנו להגר"ח זצ"ל, וציטט לפניו את ההלכה הקובעת, כי בית הכנסת שיש בו חזקה לבעל תוקע אחד ביום הראשון של ראש השנה, ולבעל תוקע אחר יש חזקה ביום השני של ראש השנה, ואיתרע באותה שנה שחל יום הראשון של ראש השנה בשבת שבה אין תוקעים בשופר כידוע, ונתעורר וויכוח מי יתקע ביום השני, האם מי שמוחזק ליום השני בכל השנים, או שמא הראשון יתקע, היות ובשנה זו זהו היום הראשון לתקיעה. ההלכה במקרה זה קובעת, כי "בעל התוקע" של יום הראשון איבד בשנה זו את חזקתו לטובת השני, היות שהשני יכול לטעון שזהו היתרון שלו בחזקת יום השני (למרות שבכל שנה עדיף היום הראשון בהיות התקיעות אז מן התורה), בכך שלעולם אינו מפסיד ביום זה את חזקתו, וכגון כשחל יום א' בשבת. (ראה מזה בספר שערי תשובה ריש סימן תקפ"א, בשם שו"ת פנים מאירות).

"כמו כן בעניינינו – טען רבנו בפני הגאון רבי חיים זצ"ל – מכיוון שנמנעתם מלאפות ביום ששי, ממילא הפסדתם את זכותכם, ולחבורה שלנו זכות קדימה לאפות את המצות!"

הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל סבר וקיבל את דעת רבנו בטעמו ונימוקו עמו, ונענה ואמר בהערצה, כי גם אם לא היה שומע מפני רבנו שכך היא ההלכה, הרי שכבר דודו הגדול הגאון בעל "חזון איש" כבר אמר על רבנו שהינו מ"אנשי שם" (כנזכר לעיל), אי לכך בוודאי שאין לחשוש מלקבל פסק דינו. ואפשר אפוא לאפות המצות לאחריו, גם למי שמקפיד תדיר על "תנור ראשון"...

ככל היוצא מפיו – יעשה

רבנו היה "איש אמת" במלוא מובן המלה. לעולם אינו עושה דבר שאינו ברור אצלו כאמת ברורה.

מעשה שהיה בשנים ההם שבהם התגורר באמריקה, רבנו השתתף אז בשמחה ליהודי ממכריו, שנערכה ב"מקסיקו". כשעמד רבנו לחזור לביתו, ביקשו יהודי מתושבי "מקסיקו" כי יואיל בטובו להעביר עבורו חבילה לעיר מגוריו ניו יורק. רבנו נענה לבקשתו בחפץ לב, כדרכו להתאמץ שלא להשיב פני יהודי ריקם.

והנה, בעת שעבר רבנו בביקורת המכס, פתחו שוטרי המכס את המזוודה, וגילו כי היא מלאה בכלי כסף. לשאלת שוטרי המכס, של מי הם כלי הכסף? נענה רבנו והשיב, כי הם שלו. ביודעו, כי אם יאמר שכלי הכסף אינם שלו, ומעבירם

בשביל יהודי אחר, אזי ייענש אותו יהודי קשות בידי אנשי החוק, בשל הברחתם של כלי הכסף ללא תשלום מכס.

לאחר מכן, כאשר בא היהודי הלז לבית רבנו בכדי לקבל את "חבילתו", סירב רבנו בתוקף לתת לו, ודרש מאת היהודי כי ימכור לו אותם, בנמקו בקשתו זו, היות ובשעה שהוציא מפיו לאמור שכלי הכסף הינם שלו, גמר אומר בדעתו לרכוש את הכלים בכסף מלא, אף שלא היה צריך כלל אליהם, וזאת בכדי שלא יהיה הוא מוציא חלילה "דבר שקר" מפיו!... מצבו של הרבי אמנם דחוק היה באותה עת, אולם כל זאת לא מנע ממנו לעמוד בדברתו ולשלם עבור כלי הכסף "שרכש" טבין ותקילין...

בכך לא הסתיים עדיין העניין. לאחר שרכש הרבי את כלי הכסף, מעולם לא נשתמש בהם, באומרו: "איני רוצה להשתמש עם כלים, שמעורב בהם שקר"...

שוב מעשה שהיה, בעת שהגיע הרבי לביקור בארץ ישראל בשנים בהם התגורר באמריקה. באחד הימים לשהותו בארץ, התדפק על דלתו יהודי שתוך כדי דין ודברים עמו, התברר שהוא יחד עם הרבי בימי השואה והזעם

ביערות. יהודי זה, למרבה הצער, עזב את דרך אבותיו והתגורר באחד הקיבוצים בארץ. ביקש אותו יהודי מן הרבי כי יבוא לבקרו בקיבוץ שבה הוא מתגורר, נענה הרבי לבקשתו, בקבעו תאריך וזמן שאז יבוא לבקרו.

באותו יום שבו היה הרבי אמור להמריא בחזרה לארצות הברית, נזכר הרבי לפתע בהבטחתו לאותו יהודי, לבקרו בביתו שבקיבוץ. מיד גם התברר לרבי, כי התאריך שנקבע לביקור, הינו ביום הנוכחי.. כאשר בעוד שעות ספורות אמור הרבי להמריא ולחזור לחוץ לארץ. מקורבי הרבי ניסו להניא אותו מלנסוע לשם, והפצירו בו לבל ילך מחמת השעה הדוחקת, אולם הרבי עמד על שלו כי מלה שלו שאמר עליו לקיימה וחלילה לו שלא לעמוד בדיבורו לאותו יהודי! ואכן, קם הרבי ונסע עם נהגו לקיבוץ לביקור, כשאת המזוודות המוכנות לנסיעה העמיסו כבר על המכונית, בכדי משם לנסוע הישר לשדה התעופה...

בבוא הרבי למקום, נוכחו לראות כי כל תושבי הקיבוץ מקטן ועד גדול התאספו ועומדים וממתינים בשער, וערכו קבלת פנים מפוארת לרבנו כיאה וכיאות, ואף הוכן כיבוד לכבודו כשהכול מצפים לשמוע את מוצא פיו. כאשר מיודענו היהודי תושב הקיבוץ, עומד ומנצח על המלאכה.

לאחר סיום הביקור, כששם רבנו את פעמיו לעבר המטוס העומד להמריא, נענה רבנו ואמר למקורביו: "רואים אתם, תארו לכם איזה חילול השם היה נגרם חלילה, אילולא הייתי עומד בדיבורי לבקרם? לאחר שכל בני הקיבוץ עמדו וחיכו לביקורי ולקיום הבטחתי!"

בשנות השואה האיומה כרת רבנו "ברית ידידות" עם הרה"ח ר' מוטל (מרדכי) רייכמן ז"ל, ורבנו הבטיחו נאמנה באותה שעה כי ישתתף בגופו בכל השמחות שיערוך במשך כל ימי חייו. על הבטחה זו שיצאה מפיו שמר רבנו מכל משמר. כשחיתן את בנו הרה"ג ר' אברהם שליט"א בארץ ישראל, הגיע רבנו במיוחד בטיסה מאמריקה כדי להשתתף בחתונה, בשנים שבהם הטיסות היו חזון בלתי נפרץ כהיום. גם כשערך ר' מרדכי שמחת "ברית" לאחד מנכדיו בעיצומו של יום ראש השנה, נערכה בבית המדרש של רבנו 'הפסקה' מיוחדת לפני התקיעות, שכן רבנו לא מוכן היה שלא לעמוד בהבטחתו, ואכן עשה את כל הדרך אל הברית רגלי, והשתתף בשמחת הברית עוד בטרם התקיעות!!

עבודה שבלב – זו תפילה

31

כל מי ששמע את תפילתו של רבנו, הרגיש בקולו את הגעגועים אל הבורא יתברך. "זמירות שבת" הושרו על ידי רבנו בדבקות מיוחדת, עד כי כל מי ששמעם, התרומם טפח מעל גבי הקרקע.

אולם רבנו, בהיותו 'טמיר ונעלם' בהנהגותיו, הצליח להסתיר את עבודתו ברוב ימות השנה. אך בתקופות שונות, בעת שרבנו כבר לא הצליח כל כך להתאפק, פרצה האש שבלבו חוצה. כך למשל, כאשר היה מגיע ביום הושענא רבה אל הקטע "למען קדושים המושלכים באש", שאז היה נשמע קולו בקודש בכל חלל בית המדרש כשהוא זועק בקול רעש גדול וברגש רב "הושענא, למען קדושים המושלכים באש, הושענא!!..." ממש הרגישו איך שרבנו בוער אז כאש בהתייחדו כביכול עם נשמות הקדושים, וממש מפחיד היה להימצא אז בקרבתו.

כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל בשמחת בית השואבה בבית מדרשינו תש"ם

גם בימי חג הסוכות גילה הרבי "טפח", כאשר אומר היה את סדר "האושפיזין" כאשר כולו אפוף להבה, הסובבים הרגישו התרוממות מיוחדת, שאי אפשר לתארה במילים.

תיאר חסיד אחד שנכח באותם רגעים נשגבים, שהיה הרבי נפרד מן הסוכה. ראו על פניו את הגעגועים אל המצווה, שזה עתה נסתיים קיומה. מי שחזה במעמד נשגב זה, יבין דבר במושג של "קשה עלי פרידתכם!"

סיפר אחד מן הנוכחים ששהה פעם אצל הרבי ב"ליל הסדר", שראו אצל הרבי את החביבות לכל מצווה, התלהבותו של רבנו הייתה פורצת גבולות, כשהיה קורא את ה"הגדה" בניגון מיוחד ובנעימה ממיסה לבבות, ובהשתפכות של הודיה לריבונו של עולם.

השיא היה – סיפר אותו חסיד – כשהרבי פתח את הדלת לאחר ברכת המזון קודם אמירת "שפוך חמתך", היה זה ממש כבן המתחטא לפני אביו ומתחנן שהשם יתברך יחיש את הגאולה ויפדנו מכל צרותנו. "ראיתי בחוש, איך שהרבי כואב את כאב ה"גלות" שבה שרוי עם ישראל!"

כשהגיעו לאמירת "חסל סידור פסח", הייתה השמחה פורצת גבולות. או אז היה הרבי משורר בנעימה קדושה את השיר המקובל מאבותיו הקדושים זצ"ל, ונותן שבח והודיה לפני אדון כל על שזכה גם השתא לקיים את מצוות הלילה.

דברים שיש להם 'שיעור'

בבית מדרשו של רבנו שבבני ברק, נפתח שיעור "דף היומי" שנמסר מפי מגיד שיעור, אברך תלמיד חכם חשוב. מגיד השיעור החדש, טרם בקי היה אז בתהלוכות בית המדרש בהנהגת קדשו של רבנו זצ"ל, אי לכך קבע מלכתחילה זמן של מסירת ה"שיעור" בליל חג השבועות, לזמן מוקדם יחסית בליל החג. והנה להפתעתו נוכח לראות, כי בשעה זו מגיע ומתיישב "עולם" בשולחנות ומייחל לעריכת ה"טיש" (שלחן) בידי רבנו זצ"ל, כמנהגו בליל החג.

באותו זמן הבחין הרבי עצמו במגיד שיעור העומד במקום, לאחר שהופיע למסירת השיעור הקבוע, ותיכף נענה ואמר לו בנימה של "התנצלות": "אין לך מה לדאוג, עריכת השולחן לא תארך זמן רב, ותיכף לאחריה תוכל למסור את השיעור!"... ואכן, רבנו עשה מאמץ ניכר לעשות "קיצור שלחן ערוך", בכדי שלא להניח למגיד שיעור להמתין יתר על המידה באמירת שיעורו...

מוניטין יצאו לרבנו בגדלותו בתורה. בפגישותיו עם גדולי תורה ועם אנשים של צורה, היו שומעים מפיו אמרות וציטוטים נרחבים מגמרות וקטעי "רש"י" נידחים, שאינם שגורים בפי לומדי תורה, וכמעט שאין הלומד שם לב אליהם.

עוד בפולין מסופר, כי היו לרבנו קשרים עם אדמו"רי פולין שונים. פעם אחת יצא לו לרבנו לשוחח עם הרבי מסוקולוב זצ"ל בדברי תורה במשך לילה שלם. היה זה כאשר נבחן על ידי מי שהיה חותנו הגדול לעתיד, הרבי הקדוש בעל "תפארת יוסף" זצוק"ל מראדזין, והרבי מסוקולוב השתתף אף הוא ב"בחינה" זו בתור ידיד נאמן לרבנו בעל "תפארת יוסף" זצוק"ל. הרבי מסוקולוב התפעל מאד מידיעותיו ומרוחב דעתו, כאשר לאחר שעות של דברי תורה הפציר בידידו הרבי מראדזין זצ"ל "די כבר במה שראינו, אין מן הצורך לבוחנו יותר!..

כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל, בפוד שיח עם רעו כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל

נוסע היה רבנו לעיתים תכופות לבקר את ידידו ורעו בלב ונפש כ"ק מרן האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, ובמהלך הביקור היו שופעים דברי תורה ושזורים בהלכה ובאגדה ובתהלכות החסידות, ומשיחים היו ומעלים זיכרונות מימים עברו בחצרות הקודש של צדיקי ורועי החסידות שבפולין המעטירה. כך היה זה יכול להימשך שעות על גבי שעות, מבלי לשים לב לזמן החולף.

פעם התבטא הרבי באוזני אחד מבני משפחתו, ברגע של גילוי לב, באומר: "דע לך, כי הטעם היחיד שיש לי בחיים, הוא מלימוד דף גמרא!..."

רבנו התייחד במידת ענוותנותו הרבה בהיותו שפל ברך, מוחל היה על כבודו והתהלך בצניעות מופלגת עד לאין שיעור. לא חפץ שימשו אותו "גבאים" וכדומה.

את הסיפור הבא, סיפר אחד מן ה"מנחמים" בימי ה"שבעה" על רבנו זי"ע, בהוסיפו שאם הוא בעצמו לא היה "בעל המעשה", כי אז לא היה מאמין שהסיפור אכן התרחש.

באחד ממוצאי השבתות, ישב הרבי בביתו נאווה קודש, בחברת אנשי שיחו ומקורביו. במקום נוכח היה אברך, בשנות השלושים לחייו, שהוא בעל המעשה, ופנה אל הרבי שברצונו לשוחח עם הרבי איזו 'שיחה פרטית'.

תיכף דרש הרבי מהנוכחים כי יצאו מלפניו מהחדר, ואז סגר את הדלת. ובעמדו כך כשגבו אל הדלת (על מנת לוודא כי איש לא ייכנס בינתיים לחדר), אומר הרבי לאותו אברך שנשאר בינתיים ישוב על מקומו: "כעת כולם יצאו מן החדר, והנני 'מוכן ומזומן' לשמוע מכם דברי מוסר. הגידו לי את אשר בלבכם!"

אברך זה, נדהם מדברי הרבי, ופניו הלבינו. כשכולו מזועזע, אמר כי ברצונו בסך הכול לשמוע חוות דעתו של הרבי בעניין שידוך מסוים.. אלא שהרבי, בענוותנותו כי רבה, עדיין בטוח היה כי מבקש הלה להוכיח אותו אודות דבר כלשהו. שכן אם אברך כלשהו חפץ לדבר עמו "בעניין פרטי", כי אז מן הסתם מבקש הוא להוכיחו אודות דבר מה, לפיכך אפוא ביקש מן הנוכחים בחדר לצאת החוצה, על מנת שלא יתבייש בדברו אליו...

בהקשר זה, מספר אחד מגבאי בית המדרש, כי באחד מן הימים, היה זה יום חמישי בשבוע והוא עדיין מחזיק בתפקידו החדש, קורא לו הרבי ומסיח לפי תומו כי מתפלל פה היום יהודי ששמו כך וכך, ותקרא לו כי יעלה לתורה. הגבאי, שכאמור היה אז חדש בבית הכנסת, ולא ידע במי המדובר, שאל את המתפללים מיהו יהודי פלוני? הם הראו לו על יהודי אחר ששם משפחתו כשם משפחתו של זה המבוקש, אלא שלא אליו התכוון הרבי. הלכך קראו לאדם הלא נכון לעלות לתורה, ואלו היהודי שהרבי חפץ לכבדו בעלייה, לא עלה.

אחר התפילה קורא הרבי לגבאי, והוכיחו קשות על כך באומרו "יהודי זה אינו מתפלל בצורה קבועה בבית כנסת, ואם הוא בא לבית כנסת, כי אז מן הסתם יש לו "יארצייט"!

גם לאחר שהגבאי התנצל אודות הטעות שהתרחשה, לא נרגע הרבי, והפגין אכפתיות רבה עד כאב מאותו יהודי, שנמנע הימנו לעלות לתורה.

למחרת, פגש הגבאי את בן רבנו, וסיפר לו על כך. נדהם בנו של רבנו מאד למשמע הדברים, ואמר לו: "יודע אתה מי הוא היהודי, שהרבי הורה לך להעלותו לתורה? הלוא יהודי זה הינו מיצר ורודף את הרבי ואת בית המדרש מיום הקמתו, הוא קשור לעורכי דינים שונים, וכל תוספת של בנייה שמנסים לבצע, הוא שולח "התנגדות" לרשות השלטון המקומית. סבל רב סובלים אנו ממנו, רק הרבי הקדוש שהוא אוהב ישראל ללא שיוור, מסוגל הוא להורות כי יכבדו אותו עוד ב"עלייה" כאן בבית המדרש של הרבי, שכה התנגד לבנייתו... ולכאוב כל כך את ה"טעות" שבוצעה, כאשר בטעות מישהו אחר קיבל את העלייה שיועדה עבורו..."

מסיים הגבאי את סיפורו ואומר:

"אכן, אחרי כמה שבועות, פגשתי את אותו יהודי "עושה הצרות", וכמו שהרבי אמר, אכן כך היה. מיד כשהלה רואה אותי, הוא פנה אליי ואמר: "מדוע אתם

מנדים אותי בבית הכנסת שלכם? לפני כמה שבועות התפללתי כאן, היה לי
"יארצייט", וכי לא יכולתם לתת לי 'עלייה לתורה'??...

מספר אחד ממקורבי רבנו:

פעם ראיתי את רבנו צועד ברחוב ליד ביתו עם שני אנשים זרים שאותם לא הכרתי, הצטרפתי אפוא ל'מסע רגלי' זה ואז התברר לי ששני הזרים שאלו את הרבי, אשר בדיוק אז חלף מתחת לבניין בית המדרש, היכן עוצר קו אוטובוס מסוים? הרבי לא הסתפק אז בלהחזות בידו לאיזה כיוון יפנו, כי אם צעד עמם בכבודו ובעצמו באין אומר ודברים, עם קרוב לתשעים שנותיו, בכדי להביאם אל המיקום המדויק...

כ"ק רבנו זצ"ל ב"קידוש לבנה"

מיצר בצרתן של ישראל

37

רבנו היה מיצר בצרתן של ישראל. צרות הכלל והפרט שהגיעו אל שולחנו נגעו לליבו הרגיש וגזלו את שלוות נפשו, משל היו אלו צרותיו הפרטיות כביכול.

מעשה שהרבי שמע פעם אודות יהודי אחד ממקורביו, ששוכב על ערש דווי, נחפו הרבי וחפץ לנסוע אליו ולקיים בו מצוות "ביקור חולים". הדבר היה בשנותיו המאוחרות, כאשר תש כוחו וההליכה קשתה עליו. באותו יום אף התקשרו השמים בעבים, וגשם עז ניתך ארצה. כך שקשתה על הרבי מאד היציאה מן הבית ביום סגרירי שכזה. מקורבי הרבי ניסו להניא אותו מלנוע לביקור חולים ביום שכזה, כאשר המזג אוויר הינו סוער, וביקשו ממנו כי ימתין למזג אוויר נאה יותר. אולם הם נתקלו בסירוב מוחלט, כשהרבי מתעקש לנסוע דווקא היום, ולאלתר.

כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ בעל "ישועות משה" זצ"ל בביקור אצל כ"ק רבנו זצ"ל

כה אמון היה הרבי על הכלל שטבעו חכמים "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה", עד כי למן הרגע שעלתה על דעתו הצעה לבקר את פלוני חולה וכדומה, שוב לא היה מוכן לדחות את ביצוע הרעיון בשום פנים ואופן.

סיפור דומה אירע, כאשר ביום ערב שבת קודש אחד, צעד הרבי זי"ע ליד ביתו שברחוב אהרונסון, אחד מן החסידים שעבר במקום ברכבו הבחין ברבנו והאט את נסיעתו. רבנו שהבחין בו, רמז לו כי יעצור. לאחר שעצר אמר לו רבנו: "בקשה לי אליך: הבה וניסע עכשיו לעיר תל אביב, רצוני לבקר שם מישהו". וכך, למרות השעה המאוחרת ביום ששי ערב שבת קודש, פתח החסיד את דלת המכונית, כדי שהרבי יעלה וייכנס, ונסע עם הרבי לתל אביב.

כך נסע הרבי בערב שבת קודש לתל אביב, שהה מספר דקות אצל יהודי מסוים, ומיד חזר אל המכונית, שהסיעה אותו חזרה לבני ברק. כשחזרו, שמעו כבר את הצפירה המבשרת את כניסת השבת.

במוצאי שבת קודש, נודע שאותו יהודי שהרבי ביקר אצלו בערב שבת סמוך לכניסת השבת, שבק חיים בפתאומיות. הבין החסיד למפרע, מדוע הרבי נסע בשעה כזו לבקרו...

כ"ק אדמו"ר זצ"ל בעריכת שלחנו הטהור ביומא דהילולא של כ"ק חותנו מרן אדמו"ר בעל "תפארת יוסף" זצ"ל זי"ע

פעם פגש הרבי בראש ישיבה מסוים, ושוחח עמו בנוגע לפעולותיו בישיבה. סיפר ראש הישיבה, כי נוהג הוא לנסוע למקומות מרוחקים כדי למסור שיעורים. בירכו הרבי לשלום, והפטיר לעומתו במשפט סתום ”עוד צריכים אותך כאן”... ראש הישיבה לא הבין אודות מה נסובו מילותיו אלו של הרבי? שהיו לדידו חידה סתומה.

והנה, לאחר כשבוע מן המאורע, נסע ראש ישיבה זה עם רכבו, ובהיותם עלי דרך, נשלחו לפתע לעברם כדורי מוות על ידי מחבלים ערביים ימ”ש. הנהג, שישב לצדו, קיפח את חיוו, הי”ד, ואלו ראש הישיבה ניצל, והייתה לו נפשו לשלל! או אז ”נזכר” בדבריו של הרבי, שחזה למרחוק ברוח קדשו עד שהפטיר בדבריו במשפט שלא הובן שעתו: ”עוד צריכים אותך כאן”...!

הסיפור הזה התפרסם, ואחד ממקורבי הרבי סיפר זאת לרבי עצמו, תוך שהביע את התפעלותו מעיניו הצופיות של הרבי. אלא שהרבי בעצמו ביטל הדברים במחי יד, וכדרכו בקודש להצניע כל דבר, נענה ואמר לו:

”זקני הקדוש הצדיק בעל ”תפארת שלמה” מראדומסק זי”ע, ביאר את מה שאנו אומרים בתפילת מוסף של יום הכיפורים ’והכוהנים והעם... כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול, היו כורעים... ותמה זקני הקדוש זצ”ל, מה חידוש היה ביום הכפורים באזכרת השם המפורש על ידי כהן גדול, והלוא בכל יום ויום היו מזכירים את השם המפורש בבית המקדש? אלא – אומר זקני הקדוש בעל ”תפארת שלמה” זצ”ל – אמנם בכל יום היו מזכירים את השם בבית המקדש, אולם ביום הכפורים, בעצם יום הקדוש, אזי היה כהן הגדול במדרגה גדולה כזו עד ש”שכינה מדברת מתוך גרונו”, ואז שם המפורש היה יוצא מעצמו מפי כהן גדול!...מבלי שהכהן גדול אמרו, וזה הי גודל הרבותא, עד שהשומעים את המחזה המבהיל הזה היו כורעים ומשתחוים...” עד כאן דברי קדשו של רבנו ה”תפארת שלמה” זי”ע.

והפטיר רבנו בענוות קדשו:

”אף כאן במקרה דנן, שמו כנראה את המילים בפי מלמעלה – ואין זה בזכותי”...

שוב מעשה בבחור מבוגר, שהיה מקורב לרבי זי"ע, שזיווגו התעכב ובוש לבוא. המשמשים היו מזכירים את שמו לפני הרבי לעיתים קרובות, כדי שיעתיר בעדו למען ימצא את זיווגו בקרוב, ותשובת הרבי תמיד הייתה שגורה בפיו: "ה' יעזור!" וכאשר באחד הפעמים שבו להזכיר את הבחור לפניו, השיב הרבי קצרות: "וכי מדמים אתם בנפשכם, ששכחתי מאותו בחור? נמצא הוא אצלי בזיכרוני כל העיתים, ואין אתם צריכים לשוב ולהזכיר אותו!"

כשבועיים לאחר שחלה הרבי זי"ע בשנותיו האחרונות, כאשר הוכנס ואושפז בבית החולים, בבוקרו של יום השבת, ביקש הרבי מאותו בחור ששהה לצדו אז, שיודיע לאביו כי הרבי מבקש שיבוא אליו. ואכן, בזמן "סעודה שלישית" הגיע אבי הבחור לרבנו, או אז פנה רבנו לאבי הבחור ואמר לו כהאי לי שנא:

"דע לך, כי כבר הגיע הזמן לזיווגו הנכון של בנך הבחור!" ושוב חזר הרבי על משפט זה פעם נוספת... ואכן, "רצון יראיו יעשה"... לאחר שבועות מספר, בא הבחור בברית האירוסין, בשעה טובה ומוצלחת!

אברך ממתפללי בית המדרש של הרבי, נמנע ממנו פרי בטן במשך מספר שנים לאחר נישואיו. נוהגים היו להזכיר את שמו לפני הרבי שוב ושוב, אולם כל הבטחה לא נשמעה מפיו. כבר עברו עידן ועידנים, והאברך טרם נושע, עודנו עומד ערירי!

באחד השנים, הגיע האברך הלז אל הרבי ביום הפורים, כשמשלוח מנות בידו, לפתע שאלו הרבי: "מי נמצא בביתך" (וועמען האסטי ביי דיר אין שטיב?). נדהם האברך מן השאלה, ואלו הרבי ממשיך ואומר לו על אתר "שנה הבאה תזכה לחבוק בן! מבין אתה את אשר אני דובר אליך?" (די פארשטייטט?!...) ואז שוב חזר הרבי שנית על הדברים, לאוזניו הנדהמות של האברך שלא האמין למשמע הדברים. למותר לציין, כי אכן כך היה...

מקורב היה הרבי זי"ע לרבי מגור אדמו"ר בעל "לב שמחה" זצוק"ל. כידוע שהרבי נפל למשכב בשנותיו האחרונות, ואי אפשר היה להיכנס אליו.

והנה ביום אחד, קורא הרבי לאיש ביתו, באמרו כי ברצונו לנסוע לירושלים עיה"ק, בכדי לבקר אצל הרבי ה"לב שמחה". ניסו להניא את הרבי, ואמרו כי בלתי אפשרי להיכנס בימים אלה אל האדמו"ר מגור, מכיוון שהוא חולה ומוטל ל"ע על ערש דווי. אולם הרבי עמד על דעתו, שברצונו לנסוע, ועכשיו. לבסוף נסע, והנה ראו זה פלא, לפתע נפתחו השערים וניתן היה להיכנס לרבי.

כ"ק אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל ביציאתו מביקור חג אצל כ"ק מרן זצ"ל. למטה: עם כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל

למעלה: בשמחת חתונה, עומד: המחותן, הרב שלמה שטנצל זצ"ל. למטה: בסעודת קבלת פנים לנכדו החתן שי'. לימינו כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל

בחייהם ובמותם – לא נפרדו...

רבנו זצוק"ל קשור היה במשך שנים רבות בקשר של אהבה רבה ואהבת עולם בלב ונפש, אל ידידו ורעו כ"ק האדמו"ר רבי אברהם אביגדור נחום לנדא מסטריקוב זצ"ל. והנה בדרך הפלא ופלא, נתקיים בהם מאמר "הנאהבים והנעימים, בחייהם ובמותם לא נפרדו". באופן פלאי נטמנו ממש זה לצד זה. ומעשה שהיה – כך היה:

כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, אשר כידוע היה תלמיד מובהק של הגאון האדיר רבי וולוולה הרב מבריסק זי"ע, בעת מגוריו בגולת ווילנא, ואחר כך בארץ הקודש עד שנותיו האחרונות, בשבתו בירושלים עיר הקודש – ציווה לפני הסתלקותו לבית עולמו כי כאשר תגיע שעתו, שיטמינו את גופו סמוך ונראה למורו ורבו הגדול הגאון הרב מבריסק זצ"ל, אולם לא 'קרוב מידי' אליו

כשהגיע זמן פטירת כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, ביום ט"ז אלול תשס"א – הלכו בני משפחתו של הרבי מסטריקוב לבקש אחר מקום מתאים לקבורתו, אלא שלא מצאו מקום פנוי כפי שביקש כ"ק האדמו"ר זצ"ל. והנה, באורח פלא התברר, כי נמצא מקום אחד, אשר נקנה בשעתו "קניין מחיים" בידי יהודי אחד, אלא שאותו יהודי שעדיין היה אז בחיים, התאלמן ל"ע בינתיים ושוב התחתן פעם שנייה, וביקש אפוא כי יחליפו לו את מקומו הראשון, למקום אחר שליד נוות ביתו. מכר אפוא בחזרה את מקומו לידי "החברה קדישא".

מקום זה נבחר עתה עבור כ"ק מרן האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, שהלווייתו נתקיימה בו ביום. אלא שבני המשפחה ביקשו ברגע האחרון לברר, למי שייכת החלקה הפנויה, הגובלת עם מקום קברו של הרבי? ובכן לאחר בירור, עלה כי המקום נרכש לפני שנים רבות בידי... כ"ק מרן אדמו"ר מראדזין, שבאותה עת מאושפז היה בבית החולים, עד לפטירתו כארבע שנים מאוחר יותר...

וכך, כאשר הגיעה שעתו של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל להסתלק מן העולם, והיה זה ביום כ' בתשרי, בחול המועד סוכות, אושפיזא דיוסף צדיקא קדישא – נטמן גופו הטהור ליד ידידו עוז ורעו משכבר הימים, כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, במרומי הר המנוחות!

וזו נוסח המצבה אשר נחרט והוקם כעבור שנה, על מקום קבורתו של כ"ק מרן אדמו"ר רבנו הקדוש מוהר"ר אברהם ישכר זצוק"ל במרומי הר המנוחות בירושלים עיה"ק ת"ו (מספר שורות למעלה ממקום מנוחת קדשו של הרה"ק מבעלזא, זי"ע ועב"י):

לזכר עולם יהיה צדיק

פ"נ

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו

עמוד הענווה והאמת אוהבן של ישראל

נצר לקדושי עליון משיירי כנסת הגדולה

הרה"צ מרן

רבי אברהם ישכר זצללה"ה

מראדזין

ומלפנים אבדק"ק סאסנאווצא – פולין

בן הגה"צ

הק' מוהר"ר ישעי' ענגלארד זצללה"ה הי"ד

אבד"ק סאסנאווצא

וחתנא רבי נשיאה כ"ק אדמו"ר הגה"ק

מרן רבי מרדכי יוסף אלעזר זצללה"ה

מראדזין, בעהמח"ם "תפארת יוסף"

ונכד כ"ק אדמו"ר הרהצה"ק מרן

רבי נתן נחום הכהן זצללה"ה הי"ד

מקרימילוב

... המשך בעמוד הבא ...

... המשך מעמוד הקודם ...

בן ב"ק אדמו"ר הרהצה"ק מרן
רבי אברהם ישכר הכהן זצלה"ה
מראדומסק בעמח"ם "חסד לאברהם"
בן הכהן הגדול מאחיו ציס"ע הגה"ק
מרן רבי שלמה הכהן זצוקלה"ה
מראדומסק בעמח"ם "תפארת שלמה" זי"ע ועכ"י
ולמעלה בקודש נצר לרבותינו הגאונים הרמ"א,
המהרש"ל, הש"ך, קיקיון דיונה, חכם צבי, ועוד, זי"ע

כיהן מלפנים כנשיא ישיבות "סוד ישרים"
דראדזין בפולין מיסודו של ב"ק גיסו אדמו"ר
הגה"ק רבי שמואל שלמה זצלה"ה הי"ד

מראדזין

פעל גדולות ונצורות

בקרב ניצולי השואה בפולין ובארה"ב
הקים לתחייה לאחר החורבן את חסידות איזביצא ראדזין
האיר את עיניהם ולבם של המקושרים אליו
למעלה מיובל שנים
קירב ליבם של ישראל לאביהם שבשמים
מסר נפשו על חידוש צביעת התכלת בציצית לאחר החורבן
נפטר בשיבה טובה ובשם טוב ויצאה נשמתו בנשיקה
ביום אושפיזא דיוסף צדיקא
יום א' ב' תשרי ה' דחול המועד סוכות תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

”וְהָיוּ עֵינָיו רְאוּת אֶת-מִזְרִיחַ...”

(ישעיה ל, כ)

לזכר עולם יהיה צדיק
פ"ג

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבינו
מאור עינינו ועטרת תפארתנו
עמוד הענוה והאמת אוהבן של ישראל
נצר לקדושי עליון משיירי כנסת הגדולה
הרה"צ מרן

רבי אברהם ישכר מראדזין

ומלפנים אבד"ק סאסנאווא - מולין
ב"ה הגה"צ

הק' מוהר"ר ישעי' ענגלארד זצלה"ה הי"ד
אבד"ק סאסנאווא

וחתנא דבי נשיאה כ"ק אדמו"ר הגה"ק
מרן רבי מרדכי יוסף אלעזר זצלה"ה
מראדזין בעמח"ס "תפארת יוסף"
ונכד כ"ק אדמו"ר הרהצה"ק מרן
רבי נתן נחום הכהן זצלה"ה הי"ד
מקרימילוב

בן כ"ק אדמו"ר הרהצה"ק מרן
רבי אברהם ישכר הכהן זצלה"ה
מראדומסק בעמח"ס "חסד לאברהם"
בן הכהן הגדול מאחיו ציס"ע הגה"ק
מרן רבי שלמה הכהן זצוקלה"ה
מראדומסק בעמח"ס "תפארת שלמה" זי"ע ועכ"י
ולמעלה בקודש נצר לרבותינו הגאונים הרמ"א,
המהרש"ל, הש"ך, קקיון דיונה, חכם צבי, ועוד, זי"ע

כיהן מלפנים כנשיא ישיבות "סוד ישרים"
דראדזין במולין מיסודו של כ"ק גיסו אדמו"ר
הגה"ק רבי שמואל שלמה זצלה"ה הי"ד
מראדזין

פעל גדולות ונערות
בקרוב ניצולי השואה במולין ובארה"ב,
הקים לחיבת לאור החורבן את חסידות
בקשה י"א - ראדזין,
של הפעילים אליו

בהיות וברצוננו לערוך את קורות חייו ותולדותיו של איש האלוקים
ולהעלותם עלי ספר, למען ילמדו דור אחרון ממעשיו הכבירים
ומהליכותיו המופלאים ויחזו עין בעין במסכת חייו הנאדרת בקודש.
על כן בקשתנו שטוחה בזאת בפני קהל אנ"ש וידידי ואוהדי בית ראדזין
ומכל מי שיש בידו עובדה או מעשה תמונות נבחרות או כל מידע הקשור
לתולדותיו וקורותיו של כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל, שיואל
לשלוח

לת.ד. 305 בני ברק, ויבורך משמים.